

Samverkan mellan Sverige och Finland i historia och nutid

I denna enkät granskar vi finländarnas värderingar och åsikter om Finlands och Sveriges gemensamma historia och nutid. Utformningen inbegriper flera olika delmål och synvinklar. Temaområdena i enkäten omfattar kännedom om historien under svenska tiden, olika uppfattningar om hur den tiden påverkade vårt land och också vilken inställning man har till Sverige i dag. I sammanfattningen granskas de centrala resultaten av undersökningen i förkortad form.

Kännedom om Sveriges och Finlands gemensamma historia.

Hälften av befolkningen uppskattar att de har goda kunskaper om Finlands och Sveriges gemensamma historia.

Som bakgrund till ställningstagandena om svenska tiden och dess påverkningar undersöks till en början på vilken nivå kunskapen om den svenska tiden ligger. I vilken utsträckning man känner till Finlands och Sveriges gemensamma historia bedöms med hjälp av en subjektiv uppskattning.

Varannan finländare instämmer i påståendet ”jag har goda kunskaper om Finlands och Sveriges gemensamma historia” (49 %). Nästan lika många (45 %) tillbakavisar påståendet att de har goda kunskaper om ländernas gemensamma historia.

Bland medborgarna finns det ett samband mellan uppskattningen av den egna kunskapsnivån och utbildning samt social ställning. Av dem med akademisk examen uppskattar två tredjedelar (67 %) att deras kunskapsnivå är god. De som har låg utbildning vågar inte sälla sig till dem med goda kunskaper.

Den sociala ställningen avspeglar sig så att de som identifierar sig som övre medelklass, högre tjänstemän, företagare och Akavamedlemmar uppskattar att deras kunskaper är bättre än genomsnittet. De som hör till arbetarklassen samt de som är arbetslösa och studerande antar att deras kunskaper om Finlands och Sveriges gemensamma historia är betydligt sämre än genomsnittet.

Könet har likaså en koppling till synen på den egna kunskapsnivån. Männerna har större ”tro” på sina egna kunskaper än kvinnorna. Av männen instämmer majoriteten (58 %) i påståendet ”jag har goda kunskaper om Finlands och Sveriges gemensamma historia”. Av kvinnorna invänder majoriteten (54 %) till påståendet.

Fördelningen mellan olika regioner visar sig i resultatet sålunda att (den subjektiva) kunskapen om Finlands och Sveriges gemensamma historia ökar när man rör sig från norr mot söder till Nyland och huvudstadsområdet. Vad gäller partitillhörighet utgör de som stödjer Samlingspartiet respektive Sannfinländarna ytterligheterna, när granskningen avgränsas till de större partierna. Av dem som stödjer Samlingspartiet uppskattar fler än genomsnittet sina kunskaper som goda, medan de som stödjer sannfinländarna är betydligt mer försiktiga i sin självskattnig.

Modersmålet har, förståeligt nog, ett samband med uppskattningen. Av dem som bor i finsktalande hushåll anser färre än hälften (47 %) att deras kunskaper är goda. I de svenskspråkiga och tvåspråkiga (svenska/finska) familjerna uppskattar fyra av fem (81 %) att deras kunskaper är goda.

Har goda kunskaper om Finlands och Sveriges gemensamma historia (%)

alla	49 %
kvinnor	39 %
män	58 %
18-34 år	44 %
35-44 år	40 %
45-54 år	50 %
55-64 år	49 %
65 år eller äldre	60 %
grundutbildning	39 %
övrig utbildning	51 %
akademisk utbildning	67 %
Nyland	53 %
Södra Finland	49 %
Västra Finland	47 %
Östra och Norra Finland	44 %
modersmål finska	47 %
modersmål svenska/tvåspråkig	81 %

Synen på Finlands ställning under svenska tiden

Många kan inte bedöma Finlands ställning under svenska tiden

I enkäten presenterades fem påståenden som handlade om Finlands ställning under svenska tiden. Ett av påståendena var sådant som merparten av medborgarna var beredda att skriva under. Nästan tre av fyra (71 %) instämde i påståendet att Biskop Henrik och Lalli var historiska personer. Endast en sjättedel (15 %) tordes ha avvikande åsikt.

Enligt den uppfattning som stammar från medeltiden var Biskop Henrik den som kristnade Finland och blev landets förste biskop. Enligt sägnen mördade Lalli biskopen på isen av Kjulo träsk. Det är däremot inte helt säkert att Biskop Henrik och Lalli verkligen existerat. Vare därmed hur som helst; enligt finländarna var Henrik och Lalli verkliga historiska personer.

Av resultaten framgår att högutbildade samt svenskspråkiga och tvåspråkiga oftare än genomsnittet vågar ifrågasätta sanningshalten i historien om biskop Henrik och Lalli. Å andra sidan anser ändå majoriteten av dem som tillhör dessa grupper att legenden är sann.

De övriga påståendena som berör Finlands ställning under svenska tiden ledde till stor ovisshet. En tredjedel (32 %) kunde inte ta ställning till frågan huruvida Finland var föremål för exploatering under svenska tiden. Två av fem (39 %) bedömde att Finland var exploaterat och en dryg fjärdedel (28 %) invände mot påståendet.

En liten del av finländarna trodde att invånarna i Finland under den svenska tiden hade ett omfattande självstyre när det gällde landets egna frågor (28 %) och ungefär lika många ansåg att Finlands ställning som en del av Sverige var jämbördig med andra områden som också hörde till Sverige (28 %). Två av fem invände mot påståendena om självstyre och jämbördighet. En tredjedel av befolkningen kunde inte alls ta ställning till påståendena.

Under svenska tiden flyttade ganska många svenskar till kustområdena (Egentliga Finland och Satakunda), och sålunda bildades den svenskspråkiga befolkningen i Finland. Detta ämne tangerades i påståendet ”Den nuvarande svenskspråkiga minoriteten i Finland härstammar från makthavare i Sverige”. Nästan varannan av de tillfrågade (46 %) avslog tesen och drygt en fjärdedel (29 %) godkände den. Speciellt högutbildade, svenskspråkiga och tvåspråkiga avfärdade påståendet att den svenskspråkiga befolkningen i vårt land skulle härstamma från makthavare i Sverige. Samma inställning hade även de som anser att de har goda kunskaper om Finlands och Sveriges gemensamma historia.

Uppfattning om följderna av svenska tiden

Majoriteten anser att det faktum att Finland varit en del av Sverige har gagnat utvecklingen i vårt land

I enkäten återspeglades uppfattningen om följderna av svenska tiden i sju frågeställningar i form av påståenden. En majoritet av finländarna var redo att skriva under sex av sju teser. Mest understöd fick påståendet som berörde Finlands införlivande med det ryska kejsardömet. Påståendet ”vårt land blev ett autonomt storfurstendöme 1809, vilket främjade Finlands utveckling till en självständig stat” godkändes av tre av fyra (77 %). Alla befolkningsgrupper, oberoende av bakgrund, var övertygade om detta.

En majoritet av finländarna ansåg emellertid att förbindelsen till Sverige gjorde Finland till en del av den västliga kulturkretsen (66 %). I samma andetag instämmer en klar majoritet i påståendet enligt vilket ”en stor del av grunderna för vår lagstiftning är gemensamma med Sveriges” (61 %). Lika många erkänner likaså att ”det faktum att Finland varit en del av det svenska riket har gagnat vår samhällliga utveckling” (61 %).

Under många hundra år var Finland en del av det svenska kungariket. Många rättsprinciper, institutioner, den lutherska tron och den individuella friheten i Finland anses härstamma från denna tid. En majoritet av medborgarna instämmer även i detta påstående. Majoriteten (57 %) av Finlands befolkning instämmer i påståendet ”många finländska institutioner i dag (till exempel universitet och företag) härstammar från den tid då Finland var en del av det svenska riket”.

Varannan finländare är benägen att anse att det faktum att Finland blev en autonom del av det ryska kejsardömet förbättrade det finska språkets och den finska kulturens ställning. En dryg fjärdedel (27 %) invänder mot en sådan tankegång och cirka en fjärdedel (24 %) kan inte alls ta ställning till frågan. Ju högre utbildning de tillfrågade har, desto starkare instämmer de i påståendet om att det finska språkets och den finska kulturens ställning gagnades av att Finland blev en autonom del av det ryska kejsardömet.

Medborgarna har emellertid ingen tydlig uppfattning av hur man uppfattade förlusten av Finland i Sverige. Påståendet ”Att Finland införlivades med det ryska kejsardömet upplevdes i Sverige som en stor förlust” understöddes emellertid av mer än hälften (54 %). Anmärkningsvärt många kunde inte bedöma påståendet (34 %). Endast en av åtta (13 %) invände mot påståendet.

Sveriges betydelse för finländarna i dag

Mer än hälften av finländarna anser att Sverige är den viktigaste samarbetspartnern i världen

En del av frågeställningarna tangerade synen på Sveriges betydelse för Finland i dag. Det fanns tio påståenden med koppling till detta tema. Majoriteten av finländarna bedömde att Sverige är Finlands viktigaste samarbetspartner i hela världen (56 %). En knapp tredjedel (30 %) var av annan åsikt. Enligt denna mätning är attityden till Sverige åldersbunden. De äldre, över 65 år och pensionärer, uppskattar i högre grad än genomsnittet Sverige som samarbetspartner. Med ökad social välbeständighet ökar också andelen av dem som uppskattar vårt samarbete med Sverige.

Enligt partitillhörighet anser de som stödjer SDP, Centern, De gröna och Vänsterförbundet i högre grad att Sverige är den viktigaste samarbetspartnern för Finland. Av dem som stödjer Sannfinländarna är majoriteten av annan åsikt.

Över hälften av medborgarna (55 %) känner stolthet över Finlands och Sveriges gemensamma förflutna. En dryg fjärdedel (27 %) anser att det inte finns någon anledning att vara stolt över den gemensamma historien. De äldre, de högtbildade och framför allt de svenskspråkiga/tvåspråkiga är mer benägna att känna stolthet över ländernas gemensamma förflutna.

Finländarnas uppskattning av Sverige bekräftas även via andra mätningar. Majoriteten av medborgarna (52 %) rapporterar att det svenska språket och den svenska kulturen är viktiga för Finland. Frågan om den svenska kulturens betydelse delar emellertid befolkningen på ett uppenbart sätt. Två av fem (41 %) avfärdar påståendet att det svenska språket och den svenska kulturen har betydelse för vårt land.

De äldre, de högtbildade och de svenskspråkiga/tvåspråkiga uppskattar det svenska språket och den svenska kulturen. Avvikande åsikt har främst studerande, 35–44-åringar, arbetstagare, arbetslösa och lågutbildade. Partitillhörigheten avspeglas i att de som stödjer Sannfinländarna inte just uppskattar det svenska språket och den svenska kulturen för Finlands del.

Av finländarna ger varannan sitt erkännande åt den svenska hjälpen under vinterkriget och fortsättningskriget i Finland. Hälften av befolkningen (50 %) godkänner påståendet ”finländarna minns med tacksamhet svenskarnas hjälp under vinterkriget och fortsättningskriget”. Ungefär en tredjedel (31 %) anser att man verkligen inte minns svenskarnas hjälp med tacksamhet.

De äldre och pensionärerna är mer övertygade än övriga att finländarna minns svenskarnas hjälp under vinterkriget och fortsättningskriget med tacksamhet. De

yngre, under 35 år, studerande och högre tjänstemän litar inte i samma utsträckning på finländarnas tacksamhet. Också bland de svenskspråkiga/tvåspråkiga yppar sig oftare än genomsnittet tvivel angående finländarnas tacksamhetskänslor.

En mycket typisk stereotypi är att påstå att finländarna är avundsjuka på svenskarna och deras prestationer. Frågan testades i enkäten genom påståendet ”finländarna är avundsjuka på svenskarna för Sveriges framgångar inom olika områden i livet”. En knapp majoritet (52 %) instämmer i tesen och en dryg tredjedel (36 %) invänder mot påståendet. De högutbildade och svenskspråkiga/tvåspråkiga anser oftare att finländarna är avundsjuka på svenskarna. De lågutbildade, medelålders och de i arbetstagarpositioner är inte övertygade över finländarnas avundsjuka. Utgående från partitillhörighet är framförallt sannfinländarna benägna att invända mot tesen om finländarnas avundsjuka.

Finländarnas välvilja gentemot Sverige sträcker sig ändå inte så långt att man skulle längta efter att länderna förenades till en enda stat. Av medborgarna är det färre än en tiondel (8 %) som önskar att Finland och Sverige återigen skulle vara en enda stat. Bland de svenskspråkiga/tvåspråkiga när en dryg fjärdedel sådana drömmar.

Om Finland hade förblivit en del av Sverige kan man fråga sig hur landets utveckling mot självständighet hade sett ut. Hälften av befolkningen (51 %) anser att Finland fortfarande inte skulle blivit självständigt om vi hade förblivit en del av det svenska riket. En fjärdedel förmodar att Finland hade blivit självständigt även om vi tillhört Sverige.

Genomförande av undersökningen

Stiftelsen för kommunal utveckling (Kaks) har genomfört undersökningen i samarbete med Nationalmuseet. Det praktiska arbetet med undersökningen har utförts av Kantar TNS. Materialet för undersökningen har insamlats via Gallups kanal 17-23 januari 2020. Det gjordes sammanlagt 1 105 intervjuer av invånare i åldern 18-75 år från hela landet, med undantag av Åland. Felmarginalen i resultaten av undersökningen är som mest knappa tre procentenheter.